

Trag Biljke NEDELJNIK #087 - Problemi koji nas čekaju u sezoni

Datum: 15. Jun

NAPOMENA pre čitanja:

Pošto je Nedeljnik dugačak, da biste videli celi tekst kliknite na opciju "**Prikaži celi Nedeljnik**" koja se nalazi iznad ovog naslova i otvoriće vam celi Nedeljnik. Istu opciju imate i na kraju teksta.

Kratak sadržaj:

Nadin kutak

Kupusna stenica

Smrđibuba

Grinja

Pamukova ili kukuruzna soвица

Plamenjača paradajza i krompira

Vršna trulež

Krompirova zlatica

Puževi

Podsetnik na rokove

Obaveštenje o novim ponudama

*Moram podneti dve ili tri gusenice ako želim da upoznam lepotu leptira –
Antoan de Sent Egziperi*

Ovo je priča o nama, a neko će se već pronaći u njoj. Priča o našim strahovima, a oni nužno vode u greške. Još kao mala sam se oslobodila strahova i to uz pomoć jednog psa koji se zvao Vidra. Vidra je bila strah i trepet ulice i taj se strah prenosio među decom iako niko i nije imao neko neprijatno iskustvo s njom.

Jednog dana našla sam se licem u lice sa Vidrom koja je bila puštena s lanca i mislila sam da ću nestati od straha. Celo telo mi se raspadalo. A Vidra je gledala u mene i pokušavala da me natera da se igram s njom. Vidra uopšte i nije bila strašan pas, bila je strašna priča o Vidri. Tada sam ja postala pomiritelj ostale dece s Vidrom i mislim da od tada počinje moja potreba da svet mirim s prirodom.

I predatori nisu strašni već se prenosi strašna priča o njima.

Ovih dana na društvenim mrežama objavili smo savet kako da se paradajzu pomogne da prebrodi stres zbog koga ostaje bez cvetova - jednostavno šećerom. I tada je usledila lavina pitanja i komentara - da li će šećer da privuče mrave u baštu. Do te mere je bilo puno pitanja da su ovi moji mladi zvali uspaničeno jer nisu znali kako da odgovore ljudima.

Naravno, šećer koji se zalije vodom ne može da privuče mrave, ali moj odgovor je bio: **šta će se desiti ako dođu mravi u baštu?** Volela bih da mi neko odgovori čemu panika ako se mravi koji su deo lanca (i koje bi svaka **uprirodjena** bašta i trebala da ima) pojave u bašti?

Ovo je priča o nama. Tražimo prirodna rešenja ali samo do te mere kada ta rešenja jesu sterilna i hirurški tačna. Daj mi preparat da ubijem, oteram, savladam, ali niti jedan preparat nije važan ukoliko ne saradujete s prirodom. Ključ je u saradnji. U odnosu. U potrebi i cilju.

Ako oteraš sve što puže, gamiže, leti jer želiš sterilnu baštu, tada se ne mogu sprovesti prirodna rešenja tako lako. Čovek mora naučiti kako da podnosi ili toleriše predatorski lanac ukoliko želi dugoročno rešenje za sebe.

Generacije su rasle na instant hemijskim rešenjima koja na prvi pogled rešavaju problem brzo. To vam je kao kada prljav pod ne očistite već gurate prljavštinu pod tepih. Dugoročno je to veliki problem jer je svaka nova generacija predatora imuna na hemiju koju koristite i bašta postaje svake sezone veći zavisnik. Novac koji se ulaže u zaštitu je ogroman jer cilj industrija nije da rešiš problem, već da od nje zavisiš.

Ali ako uložiš napor da se oslobodiš strahova, što je uvod u saradnju s prirodom, daš šansu prirodnim rešenjima, trebaće ti malo više vremena da rešiš problem, moraćeš nekoliko puta da ponavljaš tretmane, ali dugoročno se uspostavlja predatorski lanac i svake sezone bašta ima sve manje problema.

Znam to jer tu bajku živim. Prirodna rešenja nisu agresivna, a priroda prepoznaje tvoju nameru da budeš strpljiv.

Čovek će opstati tek onda kada iz prirode ne uzima samo onda kada njemu treba već prirodi daje jednaku vrednost, a to je svoje vreme i uticaj koji vrši svaki dan.

Zajedništvo je osnov za opstanak, ali tu je reč o jednakovrednosti svih bića. Radim sa zajednicama dugo i to me podseća na ljude koji žele da dobiju od zajednice iskustvo drugih, znanje, vreme i pažnju, ali ne žele da ulože svoje vreme u izgradnju zajednice. Zato, ako posipanjem šećera rešavaš veliki problem koji te može koštati prinosa potrudi se da istolerišeš mrave jer tako to funkcioniše u prirodi.

Lako je kada znamo da postoji podela na **dobre i loše momke u predatorskom lancu**, pa znamo da neke vrste smrdibuba moramo da eliminišemo, a da nam je bubamara prijatelj. Ali šta se radi tamo gde ne postoji takva striktna podela?

Stenica *Perillus biokulatus* je retka grabežljiva stenica koja jede larve ostalih insekata i poslastica su joj larve zlatice. Ovih dana je možete videti na svom krompiru **ukoliko ste joj dopustili da preživi**. Ovo sam akcentovala jer se njen podmladak istrebljuje. To su vam male stenice koje sišu sokove na vrhovima krompira, pa odjednom vidite da je vrh suv. Podmladak će nam napraviti malu štetu, ali ako to istolerišemo imamo na krompiru ozbiljnog predatora koji nam pomaže u borbi sa zlasticama.

Mi istrebljujemo sve na krompiru, svaku bubu, svaku larvu neselektivno ne sluteći da na tim listovima krompira imamo ozbiljne borce.

Ovde podela nije jednostavna, nije crno i belo, podmladak će napraviti malu štetu, ali ni blizu koliko će nam korist doneti odrasli. Moraš da je nahraniš dok je mala deleći svoj krompir s njom, a ona će ti uzvratiti kada poraste brigom o njemu.

U prirodi je puno ovakvih modela za opstanak i od nas zavisi koliko smo spremni da učimo o svetu oko sebe, koliko nam je jasan cilj i vizija o bašti koja će biti samoodrživa i koliko smo spremni da stanemo licem u lice sa našim strahovima.

Vidra, hvala ti.

NADIN KUTAK

Piše: Nada Radinić

Nedavno je naša članica Ana iz Tučepa, u Boravku podijelila fotografiju svoje procvjetale kapare. Naravno, predivan prizor – divlja mediteranska biljka koja raste iz pukotine među kamenjem i šepuri se svojim lijepim cvijetom. Većina nas zna kako je teško uzgojiti kaparu u "pitomim" uvjetima, pa smo bili jednako oduševljeni kao i ona.

Ana nam je opisala koliko je truda, strpljenja i vremena bilo potrebno da do tog prizora uopće dođe:

"Posijala sam ih prije 4 godine, a prvi put je cvjetala tek prošle godine sa svega 3 cvijeta. Ove godine ih ima nešto više. Prijateljica s otoka Brača mi je donijela sjeme. Po njezinom savjetu, sjeme sam stavila u kuhinjski papir, dobro

stisnula i natopila vodom. Tako zapakirano sjeme utisnula sam između kamena, u zid naše stare kamene kuće u selu. Kamen nije fugiran, jer su u tim rupama ptice pravile gnijezda za svoje prinove, pa im to nismo htjeli oteti. Tek nakon godinu i pol niknule su prve dvije kapare. S vremena na vrijeme prskala sam ta mjesta vodom, pa su mi nakon duljeg vremena niknule još na nekoliko mjesta. Prvima je trebalo sigurno tri godine da počnu cvjetati."

Oko sjetve i uzgoja kapare razvio se zanimljiv razgovor, pa je spomenuta i metoda kada se sjeme stavlja u smokvu, pa u pukotinu zida. No Ana dalje piše:

"Prijateljica kaže da se sjeme ne stavlja u smokvu jer dođu mravi i odnesu sjeme. Probala sam i to i bilo je neuspješno. Iz prve sam sijala iz kupljenog sjemena. Mislila sam da mi možda neće uspjeti jer nisam uz more, ali evo – isplatilo se biti uporna. Utiskivala sam ih između dva kamena, prskala vodom i uspjelo je. Opet kažem, prve su niknule nakon godinu i pol. Zalijevala sam kad bih se sjetila. Još uvijek na nekim mjestima ima utisnutog papira sa sjemenom – tko zna, možda niknu i te."

Baš lijepa priča, zar ne?

Čitajući Aninu objavu, sjetila sam se nekih svojih vrtlarskih pokušaja.

Kao djevojčica često sam iz šume i s livada donosila biljke koje su mi se svidjele. Pažljivo bih ih iskopala, sa što većim grumenom zemlje na korijenu i presadila u mali vrt u dvorištu. Neke su se primile, ali mnoge nisu. Nakon nekoliko dana klonule bi i sasvim se osušile. To mi je bilo teško prihvatiti jer sam vjerovala da sam pogriješila pri presađivanju. Imala sam dobru namjeru, trudila sam se oko njih, a ipak nisam uspjela.

Puno godina kasnije pokušala sam presaditi i nekoliko samoniklih orhideja – bumbarove kokice. Pojavile su se na našoj livadi gdje sada živim, a budući da se redovito kosi, željela sam većinu preseliti na sigurnije mjesto. Nadam se da ne znate kako je teško voditi bitku protiv nervoznih kosilica i da su te bitke unaprijed izgubljene. Sačuva se nešto možda prvi ili drugi put, ali treći put...

Tako sam ja u misiji spašavanja bumbarovih kokica angažirala i susjedu i dala joj nekoliko primjeraka kako bih biljkama povećala šanse za uspjeh. Nažalost, nijedna nije preživjela. Kasnije sam saznala zašto.

Većina nas biljke promatra kao samostalna bića. Vidimo korijen, stabljiku, listove i cvijet. Ako biljci osiguramo vodu, svjetlost i dobro tlo, očekujemo da će lijepo napredovati. Međutim, kod nekih vrsta to nije dovoljno. Vrlo se lako dogodi da zbog neznanja, neku vrstu sasvim eliminiramo s njenog staništa. Kasnije nema koristi od kajanja. Šteta je već učinjena.

Mnoge samonikle orhideje tijekom života ovise o mikoriznim gljivama koje žive u tlu. Te gljive pomažu sjemenu da proklija i biljci da živi i preživi. Kada

takvu biljku premjestimo, a ne prenesemo i taj nevidljivi sustav o kojem ovisi, biljka ostaje bez izvora života. Drugim riječima, ja sam preselila biljke, ali ne i njihov svijet.

Te moje orhideje nisu jedini primjer. Neke biljke uspijevaju samo na određenoj vrsti tla. Premjestimo li ih u drukčije uvjete, često polako propadaju bez obzira na naš trud. Primjerice, borovnica i vrijesak vole kisela tla, dok mnoge biljke krških kamenjara uspijevaju samo na vapnenačkoj podlozi. Druge trebaju posebne klimatske uvjete. Treće su povezane s vrlo određenim oprašivačima i trebaju baš te kukce jer bez njih jedva mogu opstati. Neke orhideje čak svojim cvjetovima oponašaju ženke pojedinih vrsta pčela ili osa kako bi privukle upravo one oprašivače koji su im potrebni.

Baš ta moja orhideja iz roda *Ophrys* poznata je po toj nevjerojatnoj strategiji zavaravanja oprašivača. Kod *Ophrys*-orhideja ključna stvar nije samo izgled nego oprašivanje mimikrijom - cvijet ne nudi nektar, nego izgledom i mirisnim spojevima imitira ženku određenih oprašivača pa mužjaci pokušavaju "parenje" i pritom prenose pelud sa cvijeta na cvijet. Nije mi tada palo na pamet da biljka koju sam pokušavala „spasiti“ ovisi o gljivama i o kukcima i da je evolucijski vezana uz vrlo precizne odnose koji se ne mogu „premjestiti“

Što više znamo o biljkama, to više shvaćamo koliko je priroda složena. Biljka nije samo ono što vidimo iznad zemlje. Ona je dio mnogo veće cjeline koju čine tlo, gljive, mikroorganizmi, klima, kukci i brojni drugi čimbenici koje često ni ne primjećujemo.

Neke biljke pripadaju vrlo određenom mjestu i vrlo određenim uvjetima. Toliko su usko povezane sa svojim staništem da ih je teško, a ponekad i nemoguće, odvojiti od njega.

Anina kapara podsjetila me na to koliko su biljke različite. Neke će niknuti iz uske pukotine kamenog zida nakon godinu i pol čekanja, dok druge neće preživjeti ni najpažljivije presađivanje.

Prirodu ne možemo uvijek prilagoditi svojim željama. Sigurna sam da njena najveća ljepota leži upravo u tome što još uvijek nježno čuva neke svoje tajne.

Od „mojih“ orhideja imam samo sliku, stavila sam ju danas na blog, možda ih tako prizovem, a vi mi stavite srce u komentar i poželite sreću da se jednom opet pojave na mojoj livadi, na starom mjestu.

Link na blog: probajovako.blog [Nadin kutak 87](#)

Lijep pozdrav!

KUPUSNA STENICA

...Prati uzgoj kupusa u prolećnom i letnjem periodu, ali je dobra vest da se povlači sredinom avgusta. Jesenji uzgoj kupusarica samo na početku prati stenica, a kasnije ulaze u vrlo ugodno razdoblje bez nekih velikih nevolja. Napadaju ga larve Velikog kupusara, ali to je zaista najmanji problem jer su vrlo trome i lako ih je pokupiti.

Stenice se pojavljuju odmah u maju čim presadimo kupusarice. Crveni adulti nisu veliki problem, ali njihov podmladak jeste jer sišu sokove biljaka i one se vrlo brzo suše.

Biljke koje pomažu u zaštiti su stare kupusarice koje su procvetale kao i rotkve, rotkvice, rukola. Na njima se stenice dugo zadržavaju, a repa ima je i slepa zamka.

Ukoliko imate vremena možete kupusaricama da obučete haljine, tačnije da stavite mreže oko njih kako ih ne bi napadale stenice. To vam toplo preporučujem kod jesenje presadnje jer je bašta tada puna stenica, a sistemi zaštite prilično oslabljeni, jer semena rotkvi, repe, kupusarica, rukole i rotkvica skidamo, a samim tim i sistem zaštite. Za tu svrhu ja koristim one jednostavne mreže za luk ili krompir, a kako se to postavlja pokazujem u epizodi „Šta sadimo u julu?“. Budite kreativni pa reciklirajte neke zavese, krpe, mrežaste čarape...

U borbi sa stenicama imamo sledeće korake:

1. Ostavite procvetale integralne sisteme koje sam nabrojala.
2. Čim se pojave stenice usisavajte ih. Za to se koristi ručni usisivač. Jedan vam je potreban za baštu. Mesto okupljanja su im integralni sistemi pa ih sa njih usisavajte.
3. Ako nemate vremena za ovo odmah stavite mreže.
4. Biljke redovno dohranjujte jer im tako podižete imunitet i jačate ih za borbu. Ne zaboravite da od jakog korena zavisi obnova biljke. Pepeo, tTBD na bazi N, kvasac, šećer...
5. Tretirajte ih redovno insekticidom od maslačka, lovora, jabukovog sirćeta i brašljana, karanfilića, cime krompira.

Insekticid od lovora – 10 listova suvog lovora stavi u 500 ml vode i kuvaj 20 min. Kada se ohladi procediš i prskaš razblaženo 1:2 sa vodom.

Insekticid od bršljana i jabukovog sirćeta - 250 ml eko deterdženta od brašljana – 9 listova bršljana koje ćeš sitno da iseckaš i preliješ sa 250 ml vrele vode. Nakon što je stajalo sat vremena procediš i dobiješ pravi deterdžent.

150 ml jabukovog sirćeta

500 ml vode

Pomešate sva tri sastojka i preparat je spreman, prskate dok se ne rešite stenica. Možete da prskate i svaki dan.

SMRDIBUBA

Smrdibuba (lat. Pentatomidae) pripada redu štitastih stenica. Veličine su od 120 do 170 mm, a u bojama mogu varirati od svetlo zelene do mrke braon. Ženke su veće od mužjaka. Telo im je u obliku štita, na abdomenu se ističu crne tačkice, a krila koja se nalaze s bočnih strana abdomena prekrivaju ceo trup. Na glavi su visoko pozicionirane petosegmentne antene.

Ujed smrdibube

Smrdibube vas ne mogu ujesti, takođe, ne šire zaraze i nisu opasne po ljude. Iz godine u godinu čini se da ih je sve više. Teško ih je ne primetiti. Dok lete proizvode nenasnosan zvuk, a miris koji ispuste kada ih ubijete nije ništa prijatniji, zbog čega su u narodu i dobile ovo ime.

Čime se hrane

Smrdibube su štetne za biljke, jer se hrane sokovima iz voća, povrća, cveća, baštenskog i ukrasnog bilja, zbog čega su uzgajivači posebno „alergični“ na njih.

Razmnožavanje

Jedan od razloga velikog broja smrdibuba jeste i što se ono brzo razmnožavaju. Naime, odrasla jedinka već sa tri nedelje može da položi jaja. Obično polaže po dve grupe jaja, koja su međusobno vezana jedna za druge i za list ili zemlju gde su položena. Za vreme letnjih meseci potrebno je dve nedelje za inkubaciju, dok je u proleće i kasnu jesen nužno tri nedelje. U toku svog života, jedinka položi oko 260 jaja.

Vrste smrdibuba

U Evropi postoji oko 20 različitih vrsta smrdibuba za koje kažemo da su domaće. Najveće probleme prave dve registrovane vrste: mramorna i etiopska zelena.

Mramorne smrdibube

Mramorna smrdibuba trenutno je brojnija od ove druge vrste. Nazivaju se još i smrdljive stenice, kupinove stenice i smrdljivi martin. U Evropu su stigle iz Azije. Smatra se da su deportovane zajedno sa nekim biljkama. Treba im oko 30 godina da se adaptiraju na novo tlo, te se sada intezivno razmnožavaju. Razlika u odnosu na zelenu smrdibubu jeste što mramorna smrdibuba ima bele pege na strani tela i na antenama. U proseku žive dva do dva i po meseca.

Budući da je u pitanju tropska vrsta, mramorna smrdibuba voli toplotu pa je to razlog što je u našim krajevima prisutna upravo tokom leta. Ne podnose hladnoću, pa traže svaku priliku da se zavuku u vaše tople domove. Početkom jeseni ih najviše ima i kao da čekaju pred našim vratima i prozorima kada ćemo ih otvoriti ne bi li se ušunjali.

Zelene smrdibube

Zelena smrdibuba ima svetlo zelenu boju, koja u jesenjim mesecima, pre hibernacije, postepeno prelazi u tamno zelenu, a potom u braon, kako bi se vešto kamuflirala.

Najviše ih ima u delovima grada koja su u blizini većih parkova i šuma kao i u drugim delovima grada sa puno zelenila.

Najeza smrdibuba

Razlog porasta broja u poslednje vreme je to što na ovim prostorima smrdibube nemaju prirodne neprijatelje. Ptice i gušteri se uglavnom hrane njima, te je prirodno smanjenje štetne populacije smrdibuba otežano.

Potrebno je vreme da priroda izreguliše lanac ishrane i da smrdibube dobiju svoje neprijatelje, što će dalje uticati na prirodnu selekciju i smanjivanje njihovog broja. Najeza smrdibuba u naše krajeve javila se pre svega zahvaljujući toploj klimi. Leta su sve duža, zime sve kraće i slabije i one na ovim područjima nalaze idealne uslove za svoj život. U toku leta njih najviše ima u prirodi, slobodne su, dok sa prvim hladnijim noćima i jutrima, one kreću u potragu za toplijim mestima. Tada se približavaju toplim domovima, zatvorenim prostorima i na sve moguće načine pokušavaju da se uvuku u kuću i tu ugnezde.

Početak borbe

U maju izlaze iz svojih kućnih gnezda i možete da primetite da su ih pune sobe, zavese, prozori i jako je važno da tada započne vaša borba i da ove koje su u kući, koje su prezimile na toplom tavanu, skladištu, sobi eliminišete. To su upravo te stenice: mramorna i zelena. Na taj način ne dopuštate da izađu u

vašu baštu. Kao i puževima Špancima ovim stenicama ste vi jedini predator i vaša uloga je da im smanjite broj.

Metode borbe počinju odmah u bašti čim vidite prve stenice. Usisavanje, sakupljanje i ne dopustite da se umnože. Nakon razmnožavanja njihov je podmladak jako teško loviti, teško ali ne i nemoguće.

Osim što možete da koristite sve navedene insekticide za stenice preparat od korijandera je jako efikasan. Problem je što se koristi svež korijander i malo ko od vas ga ima u bašti. Ako pogledate kalendare videćete da je korijander upravo zbog ovog preparata sastavni deo našeg programa.

Koraci borbe:

1. Sejati puno korijandera u bašti jer bašte koje ga imaju nemaju puno smrdibuba
2. Usisavanje smrdibuba ili sakupljanje
3. Ispiranje biljaka mlazom vode, jer se tako isperu feromoni kojim smrdibube obeležavaju teritoriju i tako pozivaju sve okolne smrdibube kod vas na gozbu
4. Prskanje insekticidima koji su napisani kod stenica plus preparatom od korijandera

Preparat od korijandera – u litru vrele vode stavite punu šaku seckanog svežeg lista ili zelenih zrna korijandera, pa dobro izblendajte. Ostavite da odstoji još sat vremena pa procedite i nerzređenom tečnošću prskajte biljke.

GRINJA

Baštenska grinja napada paradajz, patlidžan, krastavac, dinje, lubenice, pasulj i grašak.

Ova grinja je vrlo mala, duga svega 1 mm (ne vidi se dobro bez lupe).

Prve štete vide se na gornjoj strani najstarijeg lišća u obliku tačkica srebrnkaste boje.

Kako se napad pojačava tačkice se spajaju, a list postaje mramoran i na kraju se osuši.

Sa lišća pauk prelazi na plodove koje takođe oštećuje.

Razvoju grinja pogoduje temperatura iznad 25° C i niska vlažnost vazduha (leto bez kiše) kada može imati puno generacija.

Indikatori za grinju su mahunarke i posvetila sam ovim kombinacijama nekoliko epizoda i Nedeljnika. Mahunarke u ulozi indikatora su u stnju 5 nedelja pre nego što grinja napadne krastavce, tikvenjače, paradajz da ukaže na njeno postojanje kada pravovremenim delovanjem možemo efikasno da rešimo problem.

Test za grinju: uzmite list biljke koju želite da testirate na prisustvo grinje i jedan beli papir. Stavite list iznad papira i lagano lupajte prstima po gornjoj strani lista, pa pratite da li ispada nešto nalik minijaturnom pauku na papir. Kada grinja ispadne na papir, odmah počinje brzo da se kreće, pa nije moguće da vam promakne. Ako izbrojite više od 3 grinje vreme je da delujete.

Preparat: u 1 l vode stavite 30 g šećera i 30 ml jabukovog sirćeta. Dobro promućkajte dok se šećer ne otopi. Grinje imaju metabolizam koji nije tolerantan na šećere. Kada se sastojci otope i sjedine preparat je spreman za upotrebu. Prskate sa donje strane lista 3 dana razedom.

PAMUKOVA ILI KUKURUZNA SOVICA

Žuta kukuruzna soвица ili kako je još nazivaju pamukova ili duvanova soвица (*Helicoverpa armigera*) jedan je od najopasnijih štetnih insekata poljoprivrednih biljaka zbog svoje izražene polifagnosti. Može naneti štetu na 250 uzgajanih biljaka jer je kozmopolitska vrsta i ima širok areal rasprostranjenosti, a najviše su ugroženi: kukuruz, paprika, soja i paradajz. Štete mogu biti direktne ili indirektno.

Ima tri generacije godišnje, a zimu provede u stadijumu lutke, u tlu. Leptiri izlaze krajem maja i tokom juna kada su temperature oko 20°C. Ženke polažu po nekoliko stotina bjeličastih jaja, pojedinačno ili u manje grupice, na generativne i vegetativne organe divljih, ali i uzgajanih biljaka. Druga generacija se javlja u julu, a treća u avgustu i početkom septembra. Gusenica pamukove sovice ispili se iz jajeta. Može dostići veličinu i do 4 - 5 cm. Ubušuje se u plod i čini štete koje se ne mogu popraviti. Jedna od najčešćih indirektnih šteta je pojava raznih gljivičnih bolesti nakon njihovog napada.

Embrionalni razvoj traje od 3 do 12 dana. Gusenice najčešće imaju šest stadijuma razvoja, zavisno od načina ishrane. Širok je polifag tako da se hrani i na lekovitom i ukrasnom bilju, ali i na divljim biljkama. Takođe napada i šumsko drveće. U početku ishrana mu je na mestima gde su položena jaja, a kasnije prelaze i na generativne organe useva. Mlade gusenice jedu lišće i ogoljuju ga dok se starije ubušuju u plod (paradajza, paprika) i hrane se njegovim

sadržajem, prljajući ga pritom izmetom. Ovako napadnuto povrće podložno je bakterijskoj truleži i nije za upotrebu.

Ujedno ovo je bio najveći problem prošle sezone i rekla bih da su gubici plodova od sovice bili daleko veći nego od smrdibuba. Zato je važno da reagujemo na vreme.

1. Sovica ima tri generacije kao što ste pročitali.
2. Prva generacija nama nije veliki problem osim što nam napada rasadnike pa je praktično staviti mrežu preko njih.
3. Druga generacija pravi najveću štetu, a nakon nje i treća i jako je važno da se pripremimo na vreme.
4. Sovica je noćni leptir beličaste boje koji se hrani nektarom, oprašuje biljke koje cvetaju noću. Ide slika...
5. Njegova larva se lako prepoznaje i pregled biljaka je ključan od početka jula. Ide slika...
6. A već početkom jula na listovima možete da nađete jaja sovice koja su bveličaste boje i kako sazrevaju prelaze u smeđu boju. Ide slika...
7. Jaja su mala i često vam promknu pa je pregled biljaka na 3 do 5 dana ključan.

Vaša je obaveza da od početka jula radite pregled biljaka, listovi su u pitanju jer tu polažu jaja. Ukoliko pronađete larve obavezno uklanjanje.

Ispiranje plodova je jako važno ali i kupanje cele biljke. Kada okupate biljku mozete da sperete i jaja ali i larve.

Preporuka - od početka jula radite obavezan pregled listova i cele biljke i na 3 dana kupanje biljaka mlazom vode nakon čega ćete ih isprskati insekticidom od karanfilića. Ovaj tretman se radi do kraja jula.

Na ovaj način rešavate grinju, smrdibube i sovice. Jednim udarcem tri problema.

Insekticid od karanfilića – u 250 ml vode stavi punu supenu kašiku karanfilića i to skuvaj kao jak čaj. Dobijaš vrlo jak kontaktni insekticid koji ima ujedno i antibakterijsko, antivirusno i fungicidno dejstvo. Mirisom odbija stenice ili smrdibube.

PLAMENJAČA PARADAJZA I KROMPIRA

Plamenjača je gljivično oboljenje paradajza, krompira i patlidžana, a njen uzročnik je gljivica *Phytophthora Infestans*.

Simptomi

Simptomi se javljaju na svim delovima biljke: stabljici, listu, plodu, kao i na krtolama krompira. Biljke paradajza i patlidžana mogu biti zaražene već kao rasad i zato je jedna od mera prevencije proizvodnja sopstvenog rasadnog materijala.

Simptomi se pojavljuju u periodu od maja do septembra, ali razvoj same gljivice zavisi od vlažnosti i temperature i njena pojava u toku sezone zavisi isključivo od ovih faktora. Prvi simptomi se pojavljuju na donjem lišću u obliku nepravilnih, vodenastih pega. Ukoliko je vreme dovoljno vlažno te pege se brzo šire i zahvataju veću površinu lista. Tipično za ovu bolest je pojava plavičaste presvlake na donjoj strani lista. Ukoliko su optimalni uslovi za razvoj gljivica, bolest se brzo širi i zahvata celu biljku. Rezultat je nekrotično tkivo, trulež plodova i stabla sa karakterističnim mirisom. Krtole krompira mogu biti zahvaćene jer se plamenjača sa lista prenosi na krtolu, aili i obrnuto.

Često se plamenjača donosi u baštu upravo sa rasadnim materijalom krompira. Na površini krtole vide se tamne pege i mala udubljenja. Zaražene krtole u skladištu trule, a one koje prežive postaju izvor zaraze za narednu godinu. Kod paradajza simptomi se javljaju na listu, stablu, granama, zelenim i zrelim plodovima. Na plodovima se pojavljuju tamnije pege ali su plodovi zahvaćeni tek kad bolest uveliko zahvati stablo.

Da bi se plamenjača pojavila potrebni su joj adekvatni uslovi. To znači da i pored njenog prisustva na rasadnom materijalu ili u bašti, ukoliko nema adekvatnih uslova za njen rast i razvoj, neće doći do pojave simptoma ni razvoja bolesti.

Uslovi koji su neophodni za njenu pojavu su:

Povećana vlažnost

Oblačnost koja traje danima

Noćna temperatura 10-20 °C, a dnevna 20-22 °C

Dugo trajanje rose

Pogrešno uzgojena biljka kod koje se nije radilo na podizanju imuniteta

Pogrešna ishrana biljke, previše azota izaziva brz rast i pospešuje rast lisne mase. Takva biljka je podložna bolestima

Pogrešan izbor mesta za sadnju (mesto je vlažno ili u senci)

Nepoštovanje plodoreda (biljke iz iste familije Solanaceae ne treba saditi na isto mesto 3 godine izuzev paradajza i ne treba ih saditi blizu). Ovo se odnosi na zemljane bašte.

Ono što mi možemo da preduzmemo da bismo zaštitili biljku je:

Sami proizvodimo rasadni materijal iz kontrolisanog semena.

Kod sadnje biljaka iz familije Solanaceae biramo dobro osunčane parcele na kojima se ne zadržava voda.

Poštujemo plodored i razdvajamo u sadnji biljke iz ove familije (paradajz, patlidžan i krompir) i veoma je važno obratiti pažnju na vetar i posaditi paradajz iza krompira uzimajući u obzir pravac vetra.

Uništavati samonikli krompir koji je četo izvor zaraze.

Izbor sorti koje su otporne na plamenjaču

Redovno pregledati biljke naročito kod kišnih leta i kada ima uslova za razvoj plamenjače.

Uzgoj paradajza na mrežama i u jednom redu gde je omogućeno brzo sušenje lista.

Malčiranje zemljišta i dobra ishrana biljke, tekuće gnojivo od kopriva samo na početku vegetacije, zatim se prelazi na preslicu i maslačak.

Ne tretirati biljke preventivno jer se tako narušava sklad gljivica u tlu i iznad njega koje se međusobno drže u ravnoteži. Prevencijom možete omogućiti razvoj i dominaciju agresivne gljivice.

Da li postoji metod koji će zaustaviti plamenjaču?

Ne postoji!

Zaustavljaju je jedino neadekvatni uslovi, a biljke će izdržati onoliko dugo koliko ste im vi razvili imunitet. Suština baštovanstva je hortikulturalna terapija u kojoj smo mi terapeuti biljkama, a ujedno i biljke nama. Znam da imamo potrebu da preduzmemo nešto kada su naše biljke ugrožene. Ali morate znati da će plamenjaču zaustaviti jedino vremenski uslovi. Onog momenta kada temperatura poraste, a vlažnost vazduha padne, ona je zaustavljena. Delovanje protiv nje nije moguće. Ono što jeste moguće je pomirenje sa njom.

Bio baštovan ne meri pojavnost u bašti kao dobre ili loše, već kao sastavni deo života u bašti. Prvo pitanje koje postavljamo sebi kada se desi pojava bolesti je „gde sam pogrešila(o)?“

Onog momenta kada shvatite da niste pogrešili, već je sezona takva i omogućava jednoj gljivici da se hrani, vi možete da uživete u ostatku sezone.

Biljke se često oporavljaju kada prođe epidemija (neadekvatni uslovi za razvoj gljivice) i nastave sezonu plodonoseći. Sezone u kojima caruje plamenjača su ujedno i sezone idealne za rast kupusarica i mahunarki. Motivaciono baštovanstvo, o kome pišem, ima za cilj oslobađanje od strahova, stava da nismo uspeli, ili da jednostavno ne umemo. Pa u tom smislu u ovakvim kišnim sezonama ćete se osvrnuti oko sebe i pogledaćete to obilje mahunarki i kupusarica kojima upravo vlaga treba za plodonošenje. Shvatićete da ste mnogo uspeli!

170 godina čovek pokušava da pronađe sredstvo kojim bi savladao jednu gljivicu, ali nikada još nije pokušao da se pomiri sa njom. Iz perspektive Neba, ona nije štetočina, tu je da se nahrani i produži vrstu. Možete da je „zamolite“ da bude nežnija, ali agresivnim delovanjem ćete samo da je razljutite. Zato, mi nikada ne ubijamo jednu gljivicu već pomažemo biljkama da izdrže. Lečimo ih i podižemo imunitet.

Terapija koju korsitim kad se pojavi plamenjača traje tri dana i služi da podigne imunitet biljke:

1l surutke zagrejane na 20-25 °C

10l vode u kojoj je preko noći potopljeno 100g samlevenog belog luka

2 kašike ulja crnog kima

2 kašike sode bikarbone

Terapija se primenjuje uzastopno tri dana. Sve vreme uklanjamo oštećeno lišće iz bašte jer je na njemu gljivica. Terapija se primenjuje u toku dana. I budite strpljivi jer čim dočekate visoke temperature plamenjača odlazi na spavanje.

Bolesti poput plamenjače su tu da nas promene i nauče da u sezoni ne postoje dobre i loše pojave, već samo Jedno. Onog momenta kada shvatimo da i druge biljke plodonose i da smo svakako praktično ostvareni, da umemo da uzgajamo biljke, da smo svakako uspeli, plamenjača postaje samo drugarica s kojom u svojoj bašti ispijamo jutarnju kafu i malo tračarimo ostale gljivice.

ŠTA PRATIMO KOD PLAMENJAČE?

1. VLAŽNOST VAZDUHA IZNAD 90%

2. TEMPERATURE od 18°C do 22°C

Ukoliko se poklope ta dva uslova budi se plamenjača.

NE POGODUJU JOJ:

1. VLAGA ISPOD 50%

2. TEMPERATURA IZNAD 25°C I ISPOD 10°C

Tada ne može da se širi.

VRŠNA TRULEŽ

Vršna trulež je fiziološki poremećaj koji često prati uzgoj paradajza, paprike, patlidžana i neke vrste tikvenjača. U pitanju je simptom deficijencije kalcijuma u plodu. Uzrok može biti nizak nivo kalcijuma u samom plodu ili neki drugi faktor, posebno promenljiva vlaga tla (varijacije u količini vode). Simptomi na svim kulturama su jednaki.

Prvi vidljivi simptomi su mala zatamnjena područja na vrhu poda, koja se pojavljuju u vreme kada plod počinje da sazreva. Zatamnjenja se povećavaju i postaju udubljenja sa zrelošću ploda. Na velikim udubljenjima mogu se pojaviti koncentrični prstenovi. Napadnuto tkivo izgleda kao koža i čvrsto je, osim kada dođe do sekundarne parazitoze kada postaje crno. Oštećeni plod na sebi može imati nekoliko pega ili jednu veliku, koja može prekrivati i polovinu ploda.

Vršna trulež koja nastaje usled deficijencije kalcijuma posledica je klimatskih i agrotehničkih problema. U tom poremećaju se obraća pažnja na nivo kalcijuma, nivo azota i stepen vlage u tlu.

Poremećaj se javlja kad bilo koja dva faktora dođu u interakciju, pa čak i onda kada analize tla i same biljke pokažu dovoljan nivo kalcijuma.

Dakle, ne žurite sa aplikacijama kalcijuma. I fiziologija same biljke može doprineti pojavi truleži. Otopljen u vodi, kalcijum putuje kroz sistem cevčica u biljci, od korena do listova. Većina vode se transpiriše kroz listove, a rezultat toga je da se u listovima nakon transpiracije nalazi velika koncentracija kalcijuma.

Plod nema tako visok koeficijent transparencije kao listovi, pa se u njemu samim tim deponuje manja količina kalcijuma, a rezultat toga je lokalna deficijencija kalcijuma u plodu.

Ovaj fiziološki poremećaj se uglavnom pojavljuje na prvim podovima kada dođe u integraciju brz vegetativni porast, vodeni stres i rast plodova.

Nedostatak kalcijuma može nastati kao rezultat neadekvatnog upijanja hranjiva od strane korena kod promene režima navodnjavanja. Čak i povremeni vodeni stres tokom rasta plodova može uzrokovati vršnu trulež, jer plodovi su ti koji poslednji dobijaju kalcijum.

Drugi uzrok vršne truleži je prevelika gnojdba, posebno azotom, koji stimulira vegetativni rast. Intenzivan vegetativni rast povećava površinsku transpiraciju i sprečava akumulaciju kalcijuma u plodu.

Biljka koja je izložena visokoj temperaturi iznad 30°C i vlažnosti vazduha nižoj od 65% je izložena stresu. Njihova reakcija na stres je neka vrsta ukočenosti. Biljke u toj situaciji zatvaraju svoje kanale ka plodu, a u plodu dolazi do deficita kalcijuma. Nisu sve sorte jednako podložne vršnoj truleži. Među paradajzima to su pelat paradajzi koji generalno imaju manji procenat vode u plodu.

Prevenција

Biološki tretirano tlo uz kontinuiranu primenu bioloških metoda nema deficit kalcijuma. Zato nije potrebna aplikacija kalcijuma kod sadnje kao prevencija vršne truleži.

Folijarna promena kalcijuma koju na mnogim portalima savetuju, je potpuno pogresna, jer plodovi nemaju pore niti epiderm kroz koje se može vršiti transpiracija ili kroz koje bi kalcijum mogao ući u plod kod površinske aplikacije.

Izbor sorti koje nemaju brzi porast i proizvodnju velike lisne mase.

Redukcija azota i upotreba azotnih tekućih đubriva dozirano i samo na početku vegetacije. Azot je konkurencija kalcijumu kod usvajanja iz tla.

Prekomerna doza kalijuma jednako može poremetiti odnos azota i kalcijuma.

Biljke ne bi trebalo izlagati nepovoljnim uslovima pre presadnje. Kod direktne setve vršna trulež je vrlo retka.

Vetroviti periodi u proleće sa sušnim periodima mogu uzrokovati stres kod biljke. Upravo oscilacije tokom perioda intenzivnog rasta biljke mogu dovesti do stresa i ograničiti protok kalcijuma.

Kod paradajza, paprike i lubenice koje su presađene u hladno tlo, verovatnoća za pojavu truleži je velika, dok je kod kasnijeg presađivanja u toplu zemlju, verovatnoća znatno manja.

Odstranjivanje zahvaćenih plodova nakon pojave prvih simptoma pomaže ostalim plodovima na biljci. Do trenutka razvoja ostalih plodova korenov sistem je razvijeniji i samim tim sposoban da usvoji potrebne količine kalcijuma.

Malčiranje tla, kao jedna od bioloških metoda, znatno umanjuje ovaj problem u uzgoju.

Potrebno je dobro izbalansirati termine i količinu vode tokom navodnjavanja, jer biljke vole ustaljen ritam.

KROMPIROVA ZLATICA

- 1) posadite bodljikavi paradajz liči jer je hvatač zlatice, dok one njega ne oštećuju (iako ćete misliti drugačije). Potrebno je samo da svako jutro pokupite zlatice i izmestite ih iz bašte. Dugoročno se broj zlatica smanjuje jer ih ja ove godine imam u tragovima.
- 2) ukopajte plastične čaše oko krompira u koje ste stavili kore krompira koje mirisom privlače zlatice. Deluju samo sveže izrezane kore. Obilazite čašice i pokupite zlatice.
- 3) svima ostaje luk od prošle godine, a zlatice ne podnose miris trulog luka. Samo poređajte lukovinu ili truli luk oko krompira.
- 4) malčirajte koprivom, bazgom ili borovim iglicama jer ih to odbija.
- 5) mešovita sadnja sa hrenom, mahunarkama i kamilicom.
- 6) Recept: pet glavica belog luka, pet sušenih čili paprika, tri kašike mlevene čili paprike u 5 l vode. Kada odstoji minimum 12 h procedite i prskajte razređeno 1:1 sa vodom.
- 7) obzirom da zlatice prenose viruse i gljivične bolesti pa se za njih vezuje pojava plamenjače na krompiru, podignite imunitet biljkama tekućim đubrivom od prošlogodišnjeg belog i crnog luka. 500 g lukova potopite u 10 l vode. Nakon fermentacije od 3 nedelje koristite ga razblaženo 1:10 za zalivanje krompira.

METODE ODBRANE PROTIV PUŽEVA

Koje su se pokazale delotvorne u praksi, sakupljene od članova Zajednice Trag Biljke.

1. Mamci (hranilice) sa palentom, kukuruznim grizom (ne kuhanom, već sirovom; nikako instant, već obična palenta). Par žlica palente se stavi u neku posudu ili plastičnu bocu, bitno je da je zaštićeno od kiše. Na boci se napravi rupa promjera 2 cm koja se okrene prema tlu, da puževi mogu ući, a da kiša ne može padati unutra. Navodno istu funkciju imaju i mekinje.
2. Papart - (video na youtube kanalu) 2,5 kg svežih listova paprati ili 250 g suhih potopiti u 5 litara vode, kuhati 30 minuta, poklopiti, ohladiti, procijediti. Prskati biljke i tlo. Odbija puževe i istovremeno hrani biljke.

3. Barijere od sikavice, čička (imaju bodljikavu cvjetnu glavu)
4. Kopriva - sadrži histamin i mravlju kiselinu koja odbija puževe. Potrebno je staviti malč od koprive i on će zaštititi biljke, naročito mahunarke koje puževi jako vole. Malč treba obnavljati svakih 10 dana.
5. Bedem od svježe pokošene trave - visina od 20 cm, vrh bedema posuti većom količinom pepela. Napraviti bedeme kao okvir oko bašče ili, ukoliko su vam bašče veće, one sa strane gdje je najezda puževa veća. (pepeo odbija puževe samo kada je suh)
6. Piljevina - posipati po PMovima ili ugraditi u njih.
7. Stavljanje dasaka, crijepova, površina ispod kojih se sklanjaju, pa ih sakupiti.
8. Talog od kave, preporuka je da to budu ostaci kave iz espresso aparata, jer je veći postotak kofeina.
9. Mamci s pivom - posude napunjene pivom u kojoj se puževi utapaju (oprez, jer se mogu utopiti i razni kukci i sitne životinjice!!!)
10. Svakodnevno ručno sakupljanje (rukavice na ruke, nauljiti ih sa par kapi jestivog ulja).
11. Napraviti jezerce u vrtu gdje će se nastaniti žabe preko ljeta, održavati biološku ravnotežu koja će privući ježeve, guštere, krtice, veće kukce i ptice koji pomažu smanjenju najezde.
12. Okovratnici od plastičnih čaša (neprozirnih)
13. Prekrivanje biljaka mrežicama
14. Ploške svježih krastavaca stavljene na aluminijsku foliju, rasporediti po bašti, navodno odbija puževe svojim mirisom.

PODSETNIK NA ROKOVE

Čitav Nedeljnik je posvećen predatorima jer ovaj period upravo period kada nam najveći broj predatora obuzima pažnju. Pregledajte kupusarice redovno zbog stenica, krompir na zlatice, a obratite pažnju na prve smrdibube koje će se uskoro pojaviti. Ako se reaguje na vreme šteta će biti manja i sezona lakša.

Na primoorju imamo uslove za plamenjaču pa je pregled krompira i paradajza neophodan.

Sutra izlazi epizoda o 5 najefikasnijih preparata – biostimulatora za zaštitu biljaka nakon leda pa te recepte sačuvajte jer ulazimo u period kada su učestala nevremena sa ledom.

Sutra održavamo Konsultacije uživo i spremna sam da odgovoram na sva vaša pitanja. Link će biti postavljen na našem kanalu neposredno pre uključenja.

Kao što vidite – poleteli smo punim gasom.

OBAVEŠTENJE O NOVIM PONUDAMA

Kao što znate iz obaveštenja u prošlim Nedeljnicima, **nove verzije Projekata bašte više nisu dostupne za kupovinu, a ni individualni mentorski rad se neće održavati ove sezone.** I ta opcija članstva na našoj edukativnoj platformi je trenutno zatvorena.

Postoji i drugi vid članstva, a to je kolektivni mentorski rad, ulazak u našu Učionicu, odnosno našu celu Zajednicu.

Pa ako mislite da bi vam pomoglo da imate mene kao svog mentora kome možete da postavljate pitanja u Učionici, ali i da učite iz pitanja drugih baštovana, kao i da učite iz edukativnog sadržaja koji se nalazi u Čitaonici...

Trenutno se možete prijaviti za jun.

Prijava se vrši preko naše web-stranice popunjavanjem jednostavne ankete. Nakon popunjene ankete kontaktiraće vas naš koordinator Goran Pivašević putem aplikacije Viber sa dodatnim informacijama.

Za anketu kliknite ovde: <https://tragbiljke.com/trag-biljke-ucionica/>

Sledeći Nedeljnik očekujte u naredni ponedeljak.

Do tada, ostanite nam dobro!

Biljana,

Trag Biljke Tim

Trag Biljke je jedna od retkih samoodrživih i međunarodnih platformi koja povezuje 30 zemalja, 394 gradova

Koordinator: Goran Pivašević

Direktor: Jovan Banović

Jutjub: Sanja i Jan Rakić, Jovan Banović, Goran Pivašević

Instagram: Katarina Kremenović

Tik tok: Jovan Banović

FB stranica: Jovan Banović, Goran Pivašević

Administratori platforme: Nada Radinić, Marko Petković, Gordana Bojanić, Mia Božić, Jasmina Nenadić, Sabina Kovačić, Nina Martinović, Nedeljko Ivanešić.

Autor edukativnog programa, video materijala i tekstova sam ja Biljka.